

Actieagenda Netcongestie

Het stroomnet zit vol. Onze mogelijkheden zijn dat niet.

Yalmar Mekelenkamp & Joep Vos
September 2026

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Hoofdstuk 1 – Netcongestie: wat betekent dat voor mij?	4
Hoofdstuk 2 – Het probleem	6
Hoofdstuk 3 – Een andere manier van denken	8
Hoofdstuk 4 – Hoe werkt ons energiesysteem?	10
Hoofdstuk 5 – Oplossingen vóór de meter	12
Hoofdstuk 6 – Oplossingen óp de meter	15
Hoofdstuk 7 – Oplossingen áchter de meter	17
Hoofdstuk 8 – De gemeente als aanjager van verandering	20
Hoofdstuk 9 – Van actieagenda naar uitvoering	23
Slotwoord	28

Voorwoord

Oldenzaal is een stad vol doeners. Ondernemers zien kansen en willen investeren, inwoners verduurzamen hun woning en verenigingen willen vooruit. Die ontwikkeling mag niet stilvallen doordat het elektriciteitsnet vol zit. Daarom is onze conclusie helder: uitbreiding van het elektriciteitsnet is noodzakelijk, maar Oldenzaal kan daar niet op wachten. We moeten tegelijkertijd de capaciteit die er vandaag al is slimmer benutten.

De urgentie daarvan zien we steeds duidelijker. Het afgelopen jaar kwam tijdens gesprekken met Oldenzalers, verenigingen en ondernemers steeds vaker hetzelfde onderwerp terug. Eerst bij bedrijven die wilden uitbreiden, daarna bij woningbouw en verduurzaming en inmiddels ook bij laadpalen en warmtepompen. De ambitie, het ondernemerschap en de financiering waren er vaak wel. De beschikbaarheid van elektriciteit bleek steeds vaker de beperkende factor. Wat begon als een technisch vraagstuk voor een relatief kleine groep, raakt daarmee steeds meer de ontwikkeling van onze hele stad.

In eerste instantie dachten wij dat netcongestie vooral een technisch probleem was voor netbeheerders en overheden. Naarmate we meer gesprekken voerden met ondernemers, experts, gemeenten, kennisinstellingen, innovatieve bedrijven en netbeheerders, veranderde dat beeld. Uitbreiding van het elektriciteitsnet blijft onvermijdelijk, maar er zijn vandaag al mogelijkheden om de capaciteit die er ligt slimmer te benutten. Oldenzaal kan de verdeling van transportcapaciteit niet zelf bepalen. Wel kan de gemeente ervoor zorgen dat projecten eerder, beter en samenhangend worden voorbereid. Dat vraagt om regie op woningbouw, economie, maatschappelijk vastgoed, mobiliteit, warmte en energie-infrastructuur. Door pieken te voorkomen, energiegebruik beter te sturen, vooruit te kijken naar toekomstige energiebehoeften en waar dat meerwaarde heeft samen te werken, kan ruimte ontstaan die op papier niet beschikbaar lijkt.

Dat vraagt ook om een andere manier van denken en handelen. Te vaak kijken we alleen naar onze eigen aansluiting, vragen we automatisch om meer capaciteit of ontdekken we pas bij een uitbreiding of investering dat het elektriciteitsnet een beperking vormt.

Ondernemers, inwoners, netbeheerders en overheden hebben ieder hun eigen verantwoordelijkheid om dat te veranderen. Ook de gemeente heeft daarin een rol: niet door iedere oplossing zelf te organiseren, maar door vooruit te kijken, partijen bij elkaar te brengen en ruimte te geven aan oplossingen die Oldenzaal verder helpen.

Daarom hebben we deze actieagenda geschreven. Niet omdat we de wijsheid in pacht hebben of denken dat er één oplossing voor netcongestie bestaat. Techniek ontwikkelt zich snel en wet- en regelgeving verandert voortdurend. We willen laten zien wat er vandaag al mogelijk is en welke keuzes volgens ons nodig zijn om te voorkomen dat Oldenzaal moet wachten tot het elektriciteitsnet voldoende is uitgebreid.

Want uiteindelijk gaat deze actieagenda niet over kabels, transformatorstations of aansluitingen. Het gaat over de ruimte om woningen te bouwen, bedrijven te laten groeien, verenigingen te verduurzamen en inwoners te laten investeren in de toekomst.

Het stroomnet zit vol. Onze mogelijkheden zijn dat niet.

Yalmar Mekelenkamp & Joep Vos

Hoofdstuk 1 – Netcongestie: wat betekent dat voor mij?

“Netcongestie is allang geen technisch probleem meer specifiek voor netbeheerders en grote bedrijven. Het raakt uiteindelijk heel Oldenzaal.”

Netcongestie klinkt misschien als een technisch probleem van kabels, transformatorstations en grote bedrijven. In de praktijk komt het steeds dichterbij. De eerste signalen zagen we bij ondernemers die wilden uitbreiden of verduurzamen. Inmiddels speelt de beschikbaarheid van elektriciteit ook een steeds grotere rol bij woningbouw en investeringen in bijvoorbeeld warmtepompen en laadpalen.

Wat begon als een probleem voor een relatief kleine groep, groeit daarmee uit tot een maatschappelijke uitdaging voor heel Oldenzaal. Een tekort aan capaciteit raakt namelijk niet alleen een aansluiting. Het kan uiteindelijk bepalen of een bedrijf kan groeien, een woning kan worden gebouwd, een vereniging kan verduurzamen of een inwoner kan investeren in zijn woning.

Wat betekent dit voor u?

Bent u ondernemer?

Dan kan netcongestie direct invloed hebben op uw plannen. Misschien wilt u uw bedrijf uitbreiden, een productieproces elektrificeren, uw wagenpark verduurzamen of investeren in nieuwe machines. Voor zulke ontwikkelingen is vaak meer elektrisch vermogen nodig. Een zwaardere aansluiting of meer transportcapaciteit is echter niet langer vanzelfsprekend beschikbaar.

Dat betekent niet automatisch dat een plan onmogelijk is. Het betekent wel dat energie veel eerder onderdeel moet worden van investerings- en uitbreidingsplannen. Wie pas bij de uitvoering ontdekt dat onvoldoende capaciteit beschikbaar is, kan voor een onaangename verrassing komen te staan.

Bent u inwoner?

Ook dan komt netcongestie steeds dichterbij. Misschien merkt u daar vandaag nog weinig van, maar bij de bouw of verduurzaming van een woning speelt elektriciteit een steeds grotere rol. Denk aan een warmtepomp, zonnepanelen, een thuisbatterij of een laadpaal voor een elektrische auto.

Daarmee wordt de beschikbare capaciteit van het elektriciteitsnet ook voor inwoners relevanter. Dat betekent niet dat iedere Oldenzaler energie-expert moet worden. Wel wordt het belangrijker om bij grote investeringen vooruit te kijken naar de energievoorziening van de toekomst.

Bent u actief binnen een vereniging of maatschappelijke organisatie?

Sportverenigingen, scholen, culturele instellingen en zorgorganisaties staan voor vergelijkbare uitdagingen. Ook zij willen gebouwen verduurzamen, overstappen op elektrische installaties of laadvoorzieningen realiseren. Daarbij kunnen zij tegen dezelfde beperkingen aanlopen als inwoners en ondernemers.

Juist voor organisaties die investeringen voor tientallen jaren doen, is het daarom belangrijk om de toekomstige energiebehoefte vroeg mee te nemen in hun plannen.

Iedereen wordt geraakt, maar niet iedereen heeft dezelfde verantwoordelijkheid

Dat netcongestie steeds meer Oldenzalers raakt, betekent niet dat iedereen hetzelfde probleem moet oplossen. Netbeheerders zijn verantwoordelijk voor uitbreiding en beheer van het elektriciteitsnet. Overheden moeten het mogelijk maken dat noodzakelijke infrastructuur kan worden gerealiseerd en dat regelgeving slimme oplossingen niet onnodig belemmert.

Ondernemers, inwoners en maatschappelijke organisaties kunnen vooral kijken naar hun eigen toekomstige energiebehoefte en de mogelijkheden binnen hun aansluiting. Die verantwoordelijkheden verschillen, maar uiteindelijk maken we allemaal gebruik van hetzelfde elektriciteitsnet. Keuzes op de ene plek kunnen daardoor gevolgen hebben voor de beschikbare ruimte op een andere plek.

Netcongestie is daarmee niet langer alleen een vraagstuk voor netbeheerders of grote bedrijven. Het raakt de ontwikkeling van heel Oldenzaal. **De vraag is daarom niet meer óf we ermee te maken krijgen, maar hoe we voorkomen dat het onze plannen onnodig stilzet.**

Om die vraag te beantwoorden, moeten we eerst begrijpen waarom het elektriciteitsnet juist nu tegen zijn grenzen aanloopt.

Hoofdstuk 2 – Het probleem

“We gebruiken steeds meer elektriciteit, maar het elektriciteitsnet kan niet in hetzelfde tempo meegroeien.”

Onze elektriciteitsvraag verandert

Nederland elektrificeert in hoog tempo. Woningen worden aardgasvrij, bedrijven elektrificeren hun productieprocessen en onze mobiliteit wordt steeds meer elektrisch. Tegelijkertijd wekken steeds meer inwoners en bedrijven zelf elektriciteit op en wordt energie vaker opgeslagen in batterijen.

Dat is een positieve ontwikkeling, maar het betekent ook dat we steeds meer van ons elektriciteitsnet vragen. Niet alleen de hoeveelheid elektriciteit die we gebruiken verandert, maar ook de momenten waarop we die elektriciteit afnemen of terugleveren. Het energiesysteem verandert daardoor sneller dan het elektriciteitsnet kan meegroeien.

De vraag groeit sneller dan het netwerk

De komende jaren zal de vraag naar elektriciteit verder toenemen. Er worden nieuwe woningen gebouwd, bedrijven willen groeien en verduurzamen en steeds meer vervoer en productieprocessen worden elektrisch.

Tegelijkertijd kost uitbreiding van het elektriciteitsnet veel tijd. Nieuwe hoogspanningsstations, transformatorstations en kabelverbindingen vragen forse investeringen, maar ook grond, ruimtelijke inpassing, vergunningsprocedures en voldoende technisch personeel. Daardoor duurt het vaak jaren voordat nieuwe capaciteit daadwerkelijk beschikbaar komt.

Zo ontstaat een verschil in tempo: onze behoefte aan elektriciteit groeit sneller dan de infrastructuur kan worden uitgebreid. Dat is geen verwijt aan de netbeheerders, maar de realiteit van een energiesysteem dat in korte tijd ingrijpend verandert.

Ook Oldenzaal loopt tegen grenzen aan

Die ontwikkeling is inmiddels ook in Oldenzaal zichtbaar. Op het moment van schrijven staan 56 (bedrijfs)aansluitingen met gezamenlijk 11,2 MW aan gevraagd vermogen op de wachtlijst. Dat zijn alleen de aanvragen die daadwerkelijk zijn ingediend; toekomstige uitbreidingsplannen en andere nog niet aangevraagde behoeften zijn daarin niet zichtbaar. Dat is relevant voor een stad met een sterke maakindustrie, een ondernemend mkb en een belangrijke logistieke positie in de regio. Juist deze bedrijven willen blijven investeren, uitbreiden en verduurzamen. Wanneer daarvoor onvoldoende energie en netcapaciteit beschikbaar is, kan dat uiteindelijk de economische ontwikkeling en werkgelegenheid in Oldenzaal raken.

Tegelijkertijd werkt TenneT aan een omvangrijke uitbreiding van het hoogspanningsnet in Oost-Twente. Die investeringen zijn noodzakelijk en verdienen onze steun. Maar nieuwe stations en verbindingen zijn niet van vandaag op morgen gerealiseerd. Bovendien blijft de vraag naar elektriciteit ondertussen verder groeien.

Netuitbreiding is daarom noodzakelijk, maar kan niet onze enige strategie zijn.

Niet iedere netbelemmering is hetzelfde

Bij netcongestie is het belangrijk onderscheid te maken tussen drie situaties. Soms kan een fysieke aansluiting nog niet worden gerealiseerd. Soms is een aansluiting wel mogelijk, maar ontbreekt transportcapaciteit. En soms is transport onder voorwaarden mogelijk, bijvoorbeeld via een flexibel contract, tijdsvensters of congestiemanagement.

Dit onderscheid bepaalt wat Oldenzaal moet doen. Bij ontbrekende infrastructuur gaat het om ruimte, grond, tracés en snellere procedures. Bij ontbrekende transportcapaciteit om tijdig aanvragen, fasering, piekreductie en flexibiliteit. Bij voorwaardelijke capaciteit zijn energiemanagement, contractuele afspraken en toezicht tijdens het gebruik nodig.

Wachten is geen strategie

Het elektriciteitsnet moet worden uitgebreid. Daar bestaat wat ons betreft geen twijfel over. Maar Oldenzaal kan niet wachten totdat die uitbreiding volledig gereed is. Ondernemers willen ondertussen investeren, woningen moeten worden gebouwd en inwoners en organisaties willen verduurzamen.

Daarom moeten we twee dingen tegelijkertijd doen: blijven investeren in uitbreiding van het elektriciteitsnet én veel slimmer omgaan met de capaciteit die vandaag al beschikbaar is. Dat tweede vraagt om een andere manier van denken. Niet iedere oplossing begint bij een nieuwe kabel of een zwaardere aansluiting. Soms ontstaat ruimte door anders te kijken naar wanneer, waar en hoe we elektriciteit gebruiken.

De vraag is daarom niet langer óf we anders moeten omgaan met energie. De vraag is hoe.

Hoofdstuk 3 – Een andere manier van denken

“Meer capaciteit blijft nodig. Maar de capaciteit die we hebben, kunnen we veel slimmer gebruiken.”

In het vorige hoofdstuk concludeerden we dat uitbreiding van het elektriciteitsnet noodzakelijk is, maar dat Oldenzaal daar niet op kan wachten. Dat betekent dat we ook anders moeten kijken naar de capaciteit die vandaag al beschikbaar is.

Jarenlang was het uitgangspunt eenvoudig: wie meer elektriciteit nodig had, vroeg meer capaciteit aan. In een elektriciteitsnet dat steeds voller raakt, werkt dat niet altijd meer. De vraag wordt daarom niet alleen hoeveel capaciteit we hebben, maar vooral hoe slim we die capaciteit gebruiken. Dat vraagt om vier denkomslagen.

Van individuele aansluiting naar gezamenlijk energiesysteem

Ons elektriciteitsnet bestaat uit individuele aansluitingen, maar uiteindelijk maken we allemaal gebruik van hetzelfde systeem. Wat op de ene plek gebeurt, kan daardoor invloed hebben op de beschikbare ruimte op een andere plek.

Tegelijkertijd gebruikt niet iedere aansluiting op ieder moment de volledige beschikbare capaciteit. Het ene bedrijf heeft bijvoorbeeld op andere momenten veel elektriciteit nodig dan het andere. Door energiegebruik beter op elkaar af te stemmen, kan daardoor soms ruimte ontstaan die voor een individuele gebruiker niet beschikbaar lijkt.

Dat betekent niet dat iedereen altijd moet samenwerken. Samenwerking is geen doel op zich en verantwoordelijkheden blijven waar ze horen. Maar wanneer afstemming aantoonbaar meerwaarde oplevert, moeten we verder durven kijken dan onze eigen aansluiting.

Van maximale capaciteit naar maximale flexibiliteit

Traditioneel richten we aansluitingen vooral in op de maximale hoeveelheid elektriciteit die op enig moment nodig kan zijn. Die maximale capaciteit wordt in de praktijk lang niet altijd volledig benut.

In een vol elektriciteitsnet wordt het daarom steeds belangrijker om niet alleen te kijken naar hoeveel capaciteit iemand maximaal nodig heeft, maar ook naar **wanneer** die capaciteit nodig is. Niet iedere gebruiker hoeft immers op ieder moment over zijn maximale vermogen te beschikken.

Flexibiliteit wordt daarmee steeds belangrijker. Elektriciteit gebruiken wanneer er ruimte is, energie tijdelijk opslaan, auto's slimmer laden of bedrijfsprocessen waar mogelijk op andere momenten uitvoeren: allemaal kunnen ze helpen om pieken te voorkomen en bestaande capaciteit beter te benutten.

Van energieverbruiker naar actieve deelnemer

Ieders rol in het energiesysteem verandert. In het verleden waren inwoners en ondernemers vooral afnemers van elektriciteit. Elektriciteit kwam uit het net en werd gebruikt wanneer dat nodig was.

Tegenwoordig wekken steeds meer inwoners en bedrijven zelf elektriciteit op, slaan zij energie op en kunnen slimme systemen bepalen wanneer elektriciteit het beste kan worden gebruikt of teruggeleverd. De nieuwe Energiewet biedt daarnaast mogelijkheden voor energiegemeenschappen, waarin energie gezamenlijk kan worden opgewekt, opgeslagen en gedeeld.

Daarmee worden inwoners en ondernemers steeds minder alleen verbruiker en steeds meer actieve deelnemer aan het energiesysteem. Dat biedt nieuwe mogelijkheden om vraag, opwek en opslag beter op elkaar af te stemmen.

Van losse plannen naar een gezamenlijke projectenportefeuille

Netcongestie raakt niet alleen één bedrijf of één nieuwbouwplan. Woningbouw, onderwijs, zorg, sport, gemeentelijk vastgoed, laadvoorzieningen en bedrijventerreinen doen allemaal een beroep op dezelfde schaarse ruimte.

Daarom moet Oldenzaal niet per project afzonderlijk reageren, maar het totaaloverzicht houden. Door toekomstige energievragen, benodigde aansluitingen, ruimtereserveringen en deadlines samen in beeld te brengen, kunnen we eerder keuzes maken en voorkomen dat belangrijke plannen elkaar onbedoeld verdringen.

Slimmer omgaan met de ruimte die er is

Deze vierdenkomslagen hebben hetzelfde uitgangspunt: een voller elektriciteitsnet vraagt niet alleen om meer infrastructuur, maar ook om slimmer gebruik van de capaciteit die er al is. Dat vraagt iets van netbeheerders, ondernemers, inwoners én overheden, ieder vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid. Soms ligt de oplossing binnen één aansluiting, soms vraagt die om flexibiliteit en soms biedt samenwerking meerwaarde.

Om te begrijpen waar deze mogelijkheden in de praktijk liggen, moeten we eerst kort kijken hoe ons energiesysteem is opgebouwd. Daarbij maken we onderscheid tussen drie plekken waar oplossingen kunnen ontstaan: **vóór de meter, óp de meter en achter de meter.**

Hoofdstuk 4 – Hoe werkt ons energiesysteem?

“U hoeft geen elektrotechnicus te zijn om onderdeel van de oplossing te worden. Een paar basisprincipes zijn voldoende om te begrijpen waar de kansen liggen.”

Van elektriciteitscentrale naar stopcontact

Iedere dag wordt elektriciteit opgewekt, vervoerd en verdeeld naar miljoenen huishoudens en bedrijven. Dat gebeurt via één verbonden elektriciteitsnet.

Het landelijke hoogspanningsnet wordt beheerd door **TenneT** en vervoert grote hoeveelheden elektriciteit over lange afstanden. Vanuit dit hoogspanningsnet wordt elektriciteit via regionale en lokale netten verder verdeeld. Transformatorstations brengen de spanning daarbij steeds verder omlaag, totdat de elektriciteit uiteindelijk terechtkomt bij woningen, bedrijven en maatschappelijke voorzieningen. In Oldenzaal spelen onder andere **Enexis** en **Coteq** een rol in deze regionale en lokale energie-infrastructuur.

Ons elektriciteitsnet is grotendeels ontstaan in een tijd waarin elektriciteit vooral één kant op stroomde: van de centrale naar de gebruiker. Inmiddels is dat veranderd. Op steeds meer plekken wordt elektriciteit niet alleen gebruikt, maar ook opgewekt, opgeslagen en teruggeleverd. Daardoor moet het elektriciteitsnet veel meer verschillende energiestromen tegelijkertijd verwerken.

Wat is netcongestie?

Netcongestie wordt vaak vergeleken met een file op de snelweg. Buiten de spits is er voldoende ruimte op de weg, terwijl tijdens de ochtendspits op precies dezelfde weg een file kan ontstaan. De weg is niet verdwenen of kleiner geworden; op hetzelfde moment willen simpelweg te veel auto's van dezelfde capaciteit gebruikmaken.

Met het elektriciteitsnet gebeurt iets vergelijkbaars. Het probleem is niet dat er simpelweg te weinig elektriciteit is, maar dat het elektriciteitsnet op bepaalde plaatsen en momenten onvoldoende capaciteit heeft om alle gevraagde elektriciteit te transporteren. Dat kan zowel gebeuren wanneer veel gebruikers tegelijkertijd elektriciteit afnemen als wanneer veel elektriciteit tegelijk wordt teruggeleverd.

Daarom is uitbreiding van het elektriciteitsnet noodzakelijk. Maar de vergelijking met de snelweg laat ook iets anders zien: als de beschikbare ruimte vooral op bepaalde momenten onvoldoende is, kunnen we ook kijken naar **wanneer en hoe** we die ruimte gebruiken. Niet iedere oplossing vraagt daarmee automatisch om een nieuwe of zwaardere kabel.

Voor de meter, op de meter en achter de meter

Om duidelijk te maken waar verschillende oplossingen kunnen worden toegepast, gebruiken we in deze actieagenda drie begrippen: **vóór de meter, op de meter en achter de meter**.

Voor de meter

Voor de meter bevindt zich de infrastructuur die elektriciteit naar woningen, bedrijven en andere gebruikers brengt. Denk aan hoogspanningsverbindingen, transformatorstations en kabels.

Dit is vooral het domein van de netbeheerders. Zij investeren in uitbreiding en verzwaring van het elektriciteitsnet en zorgen ervoor dat beschikbare capaciteit zo goed mogelijk wordt benut. Overheden spelen daarbij onder andere een rol in de ruimtelijke inpassing en procedures die nodig zijn om nieuwe infrastructuur mogelijk te maken.

Op de meter

Op de meter gaat het over de aansluiting tussen een gebruiker en het elektriciteitsnet. Hier wordt bepaald hoeveel capaciteit beschikbaar is en onder welke voorwaarden daarvan gebruik kan worden gemaakt.

Traditioneel wordt daarbij vooral gekeken naar de maximale capaciteit die een aansluiting nodig heeft. Nieuwe en flexibelere contractvormen bieden mogelijkheden om die capaciteit anders te verdelen of op bepaalde momenten beschikbaar te stellen. Daarmee kan soms binnen het bestaande elektriciteitsnet ruimte ontstaan zonder dat direct een zwaardere aansluiting nodig is.

Achter de meter

Achter de meter gebeurt alles binnen de eigen aansluiting van een woning, bedrijf of gebouw. Hier bepalen inwoners, ondernemers en organisaties hoe en wanneer zij elektriciteit gebruiken, opwekken of opslaan.

Denk bijvoorbeeld aan een energiemanagementsysteem dat apparaten en processen aanstuurt, een batterij die elektriciteit tijdelijk opslaat of een laadpaal die een elektrische auto oplaadt wanneer daarvoor voldoende ruimte beschikbaar is. Juist hier hebben gebruikers zelf veel invloed op hun energiegebruik.

Drie plekken om ruimte te creëren

Netcongestie kent daarmee niet één oplossing. **Vóór de meter** gaat het vooral om het uitbreiden en slimmer benutten van het elektriciteitsnet. **Op de meter** gaat het om de manier waarop beschikbare capaciteit wordt verdeeld en gecontracteerd. **Achter de meter** gaat het om de keuzes die gebruikers zelf kunnen maken in hun verbruik, opwek en opslag. Die driedeling vormt de basis voor de volgende hoofdstukken. We kijken achtereenvolgens naar welke mogelijkheden er **vóór, op en achter de meter** liggen om Oldenzaal meer ruimte te geven binnen een elektriciteitsnet dat voorlopig schaars blijft.

Hoofdstuk 5 – Oplossingen vóór de meter

“Een slim energiesysteem begint bij een sterk elektriciteitsnet. Maar een sterk elektriciteitsnet alleen is niet genoeg.”

De basis moet op orde zijn

Hoe slim we bestaande capaciteit ook benutten, uiteindelijk ontkomen we niet aan uitbreiding van het elektriciteitsnet. Nieuwe hoogspanningsverbindingen, transformatorstations en regionale elektriciteitsnetten vormen de basis van het toekomstige energiesysteem. Zonder deze investeringen is er op termijn onvoldoende capaciteit om woningbouw, economische groei en verdere elektrificatie mogelijk te maken.

De investeringen die TenneT, Enexis en Coteq de komende jaren doen zijn daarom hard nodig, waaronder de uitbreiding van het hoogspanningsnet in Oost-Twente. Deze projecten zijn noodzakelijk voor de verdere ontwikkeling van onze regio.

Netuitbreiding is daarmee geen alternatief voor slimmer energiegebruik. We hebben beide nodig: **meer capaciteit voor de toekomst én slimmer gebruik van de capaciteit die er vandaag al is.**

Sneller bouwen aan het net

Netuitbreiding is noodzakelijk, maar nieuwe infrastructuur is niet van vandaag op morgen gerealiseerd. Grondaankopen, ruimtelijke procedures, vergunningen en de beschikbaarheid van technisch personeel zorgen ervoor dat projecten vaak jaren in beslag nemen.

Niet al deze factoren liggen binnen de invloed van de gemeente. Waar die invloed er wel is, moeten we die maximaal benutten. Noodzakelijke energie-infrastructuur moet niet onnodig vertragen doordat procedures na elkaar worden doorlopen, partijen te laat worden betrokken of ruimtelijke keuzes worden uitgesteld.

Dat vraagt om een overheid die vooruitkijkt en waar mogelijk versnelt, zonder de kwaliteit van besluitvorming uit het oog te verliezen. Wanneer de maatschappelijke noodzaak groot is, moeten overheden lef hebben en durven te kiezen.

Energie mag geen sluitpost zijn

Energie mag geen sluitpost meer zijn in ruimtelijke ontwikkeling. Bij grotere woningbouw-, onderwijs- en gebiedsontwikkelingen moet niet alleen duidelijk zijn hoeveel woningen of vierkante meters worden gerealiseerd, maar ook welk vermogen nodig is, wanneer dat nodig is en welke infrastructuur daarvoor moet worden gereserveerd.

Reserveer daarom tijdig ruimte voor stations, transformatoren, kabeltracés, warmtevoorzieningen en eventuele voorzieningen voor opslag of flexibiliteit. Laat noodzakelijke procedures waar mogelijk parallel lopen.

Daarmee voorkomen we dat pas aan het einde van een planproces wordt ontdekt dat onvoldoende ruimte of netcapaciteit beschikbaar is. **Energie mag geen sluitpost meer zijn in ruimtelijke ontwikkeling.**

Kijk bij woningbouw verder dan alleen elektriciteit

Nieuwe woningen vragen niet alleen elektriciteit, maar ook warmte. Wanneer die warmtevraag volledig elektrisch wordt ingevuld, neemt ook de benodigde capaciteit op het elektriciteitsnet toe. Juist op plekken waar netcapaciteit schaars is, moeten we daarom al bij de ontwikkeling van nieuwe woonwijken kijken naar het totale energiesysteem, zoals bij netbewuste woonconcepten.

Een collectieve warmteoplossing kan in sommige situaties de benodigde elektrische capaciteit beperken. Daarbij kunnen verschillende lokale warmtebronnen worden onderzocht, zoals restwarmte, aquathermie, bodemenergie of warmte uit lokale vergisting.

Een biomestvergister kan daarmee onderdeel zijn van een bredere gebiedsgerichte energieoplossing. Wanneer de geproduceerde warmte lokaal kan worden gebruikt voor woningbouw, hoeft een deel van de warmtevraag niet elektrisch te worden ingevuld. Daardoor kan mogelijk worden volstaan met een kleinere elektriciteitsaansluiting en wordt het elektriciteitsnet minder belast.

Welke oplossing passend is, verschilt per gebied. Daarom moet niet vooraf één techniek worden gekozen. Wel moeten we bij grotere woningbouwontwikkelingen vroeg onderzoeken welke combinatie van elektriciteit, warmte, opslag en lokale energiebronnen de minste druk op het elektriciteitsnet legt.

Slimmer benutten wat er al ligt

Ook vóór de meter draait het niet uitsluitend om het aanleggen van nieuwe infrastructuur. Netbeheerders kunnen de capaciteit van het bestaande elektriciteitsnet slimmer benutten. Een belangrijk instrument daarvoor is congestiemanagement. Daarbij wordt gekeken of gebruikers op momenten waarop het elektriciteitsnet zwaar belast wordt tijdelijk minder elektriciteit kunnen afnemen of terugleveren.

Op andere momenten is die ruimte er mogelijk wel. Zo kan de beschikbare capaciteit beter over de dag worden benut. Congestiemanagement creëert geen onbeperkte nieuwe capaciteit en vervangt de noodzakelijke uitbreiding van het elektriciteitsnet niet. Het kan wel helpen om de ruimte die er vandaag al is zo efficiënt mogelijk te gebruiken zolang nieuwe infrastructuur nog niet beschikbaar is.

Verken een grensoverschrijdende elektriciteitsverbinding

Oldenzaal ligt dicht bij de Duitse grens. Daarom onderzoeken we of de nabijheid van Duitsland op termijn kansen biedt voor de energievoorziening van Oldenzaal en de regio.

De eerste vraag is of aan Duitse zijde lokaal voldoende capaciteit beschikbaar is of kan worden ontwikkeld. De tweede vraag is onder welke technische, juridische en financiële voorwaarden een grensoverschrijdende verbinding mogelijk zou zijn.

Dit is geen snelle oplossing voor de huidige netcongestie en ook geen belofte dat een eigen kabel gerealiseerd kan worden. Wel is het een kans die Oldenzaal, samen met de Euregio, netbeheerders, provincie en toezichthouders, serieus moet onderzoeken.

Wanneer aan Duitse zijde ruimte bestaat die hier niet beschikbaar is, moet duidelijk worden of die ruimte ook voor Oldenzaalse woningbouw, bedrijvigheid of maatschappelijke voorzieningen bereikbaar kan worden gemaakt.

De ervaringen die worden opgedaan bij de aanleg van de grensoverschrijdende waterstof backbone kunnen goed gebruikt worden bij het verder verdiepen van deze kans.

Wat kunnen we doen?

- Noodzakelijke netuitbreidingen ondersteunen en waar mogelijk versnellen.
- Energie-infrastructuur vanaf het begin meenemen in ruimtelijke ontwikkelingen.
- Netbeheerders vroeg betrekken bij nieuwe woningbouw- en gebiedsontwikkelingen.
- Per groter project vastleggen: verwachte vermogensvraag, aanvraagstatus, benodigde capaciteit, ruimtereservering, terugvalscenario en verantwoordelijke.
- Bestaande netcapaciteit met slim netbeheer en congestiemanagement zo goed mogelijk benutten.
- Een gezamenlijke regionale verkenning starten naar Duitse netcapaciteit en de mogelijkheden voor grensoverschrijdende energie-infrastructuur.
- Bij een kansrijke uitkomst een concrete businesscase laten uitwerken voor techniek, tracé, kosten, eigendom, regelgeving en publieke meerwaarde.

Een sterk elektriciteitsnet blijft de basis. Maar hoeveel capaciteit beschikbaar is, wordt niet alleen bepaald door de infrastructuur vóór de meter. Ook bij de aansluiting zelf liggen mogelijkheden om slimmer met schaarse capaciteit om te gaan.

Hoofdstuk 6 – Oplossingen óp de meter

“De slimste aansluiting is straks belangrijker dan de zwaarste aansluiting.”

Niet alleen hoeveel, maar ook wanneer

Een aansluiting wordt traditioneel vooral ingericht op de maximale hoeveelheid elektriciteit die een gebruiker nodig kan hebben. Wie meer vermogen nodig heeft, vraagt meer capaciteit aan. In een elektriciteitsnet met voldoende ruimte is dat logisch. Maar wanneer capaciteit schaars wordt, is het niet altijd efficiënt om alleen naar dat maximale vermogen te kijken. De maximale capaciteit van een aansluiting wordt namelijk niet voortdurend gebruikt. Een bedrijf kan bijvoorbeeld op bepaalde momenten veel elektriciteit nodig hebben, terwijl die behoefte op andere momenten aanzienlijk lager ligt. Juist dat verschil biedt mogelijkheden. De vraag wordt daarom niet alleen **hoeveel capaciteit** iemand nodig heeft, maar ook **wanneer die capaciteit daadwerkelijk nodig is**. Daarmee verschuift het denken van een zo zwaar mogelijke aansluiting naar een aansluiting die zo goed mogelijk aansluit bij het werkelijke energiegebruik.

Flexibiliteit op de aansluiting

Nieuwe contractvormen maken het mogelijk om anders met beschikbare transportcapaciteit om te gaan. In plaats van op ieder moment dezelfde capaciteit beschikbaar te hebben, kunnen afspraken worden gemaakt waarbij het beschikbare vermogen afhankelijk is van de ruimte op het elektriciteitsnet.

Denk bijvoorbeeld aan capaciteitsbeperkende contracten of flexibel transportvermogen. Een gebruiker accepteert dan onder bepaalde voorwaarden dat op drukke momenten minder capaciteit beschikbaar is, terwijl op andere momenten juist meer ruimte kan worden benut. Dat past bij de denkomslag die we eerder beschreven: van maximale capaciteit naar maximale flexibiliteit. Wie zijn energiegebruik kan aanpassen aan de beschikbare ruimte op het net, heeft niet altijd dezelfde maximale transportcapaciteit nodig.

Flexibele contractvormen creëren geen nieuwe fysieke capaciteit. Ze kunnen er wel voor zorgen dat de capaciteit die er is efficiënter wordt benut en dat in sommige situaties ruimte beschikbaar komt die binnen traditionele afspraken niet benut kan worden.

Een flexibel of collectief contract is alleen kansrijk wanneer vooraf helder is welke capaciteit onder welke voorwaarden beschikbaar is. Dat vraagt afspraken over tijdsvensters, piekvermogen, verdeling van capaciteit, risico's, aansprakelijkheid en toezicht.

De gemeente moet zulke afspraken niet zelf overnemen, maar kan wel helpen zorgen dat ondernemers, netbeheerder en gespecialiseerde partijen tijdig aan tafel komen.

Eerst weten wat je werkelijk nodig hebt

Flexibiliteit begint met inzicht. Ondernemers moeten daarom niet alleen weten hoeveel elektriciteit zij vandaag gebruiken, maar ook welke capaciteit zij in de toekomst werkelijk nodig hebben en op welke momenten.

Dat wordt steeds belangrijker bij uitbreidingsplannen, nieuwe machines, elektrificatie van productieprocessen of een elektrisch wagenpark. Wie pas bij de uitvoering ontdekt dat daarvoor meer capaciteit nodig is, kan te laat zijn om nog naar alternatieven te zoeken. Daarom moet energie veel eerder onderdeel worden van bedrijfs- en investeringsplannen. Niet automatisch uitgaan van de zwaarst mogelijke aansluiting, maar eerst kijken naar het verwachte gebruik: waar ontstaan de pieken, hoe vaak komen die voor en hoeveel flexibiliteit is er?

Zo wordt de aansluiting niet alleen een technische randvoorwaarde, maar onderdeel van de manier waarop een onderneming haar energiegebruik organiseert.

Samenwerken waar het meerwaarde heeft

Ook meerdere aansluitingen kunnen in sommige situaties slimmer op elkaar worden afgestemd. Bedrijven hebben niet altijd op hetzelfde moment hun maximale capaciteit nodig. Waar de energieprofielen elkaar aanvullen, kunnen gezamenlijke afspraken over capaciteit mogelijkheden bieden die individueel niet beschikbaar zijn.

Ook hier geldt dat samenwerking geen doel op zich is. Een collectieve oplossing heeft alleen meerwaarde wanneer deze daadwerkelijk helpt om beschikbare capaciteit beter te benutten en praktisch uitvoerbaar is.

Daarmee verandert ook de manier waarop we naar een aansluiting kijken. Niet automatisch zoveel mogelijk capaciteit reserveren, maar onderzoeken welke capaciteit werkelijk nodig is en hoeveel flexibiliteit mogelijk is.

Wat kunnen we doen?

- Flexibele contractvormen beter benutten waar deze daadwerkelijk ruimte bieden.
- Ondernemers eerder inzicht laten krijgen in hun huidige en toekomstige capaciteitsbehoefte.
- Bij uitbreiding niet alleen kijken naar het maximale benodigde vermogen, maar ook naar wanneer dat vermogen nodig is.
- Collectieve capaciteitsafspraken mogelijk maken wanneer samenwerking aantoonbaar meerwaarde biedt.

Een flexibelere aansluiting kan helpen om schaarse capaciteit beter te verdelen. Maar uiteindelijk wordt de ruimte op een aansluiting ook bepaald door wat er **achter de meter** gebeurt. Daar liggen mogelijkheden om het eigen energiegebruik, de opwek en opslag daadwerkelijk slimmer te sturen.

Hoofdstuk 7 – Oplossingen áchter de meter

“Slimmer energie gebruiken betekent niet minder doen, maar beter kiezen wanneer we elektriciteit gebruiken.”

De gebruiker krijgt zelf meer invloed

Achter de meter gebeurt alles binnen de eigen aansluiting van een woning, bedrijf of gebouw. Juist daar hebben inwoners, ondernemers en organisaties zelf invloed op wanneer zij elektriciteit gebruiken, opwekken of opslaan.

Dat wordt steeds belangrijker. Een elektrische auto hoeft niet altijd direct op vol vermogen te laden, een batterij kan energie tijdelijk opslaan en sommige bedrijfsprocessen kunnen op andere momenten worden uitgevoerd. Door die flexibiliteit te benutten, kunnen pieken worden verminderd zonder dat een inwoner automatisch comfort hoeft in te leveren of een bedrijf minder hoeft te produceren.

De beste kilowattuur is immers de kilowattuur die niet op een piekmoment hoeft te worden geleverd.

Energiemanagement als het brein

Om energie slimmer te gebruiken, moeten we eerst weten wat er achter de meter gebeurt. Een **energiemanagementsysteem (EMS)** brengt verschillende energiestromen samen en kan automatisch bepalen wanneer elektriciteit het beste kan worden gebruikt, opgeslagen of teruggeleverd.

In een woning kan een EMS bijvoorbeeld rekening houden met zonnepanelen, een thuisbatterij, warmtepomp en elektrische auto. Bij een bedrijf kan hetzelfde principe worden toegepast op eigen opwek, machines, laadvoorzieningen, batterijen en andere installaties. Daarmee wordt een EMS steeds vaker het brein achter de aansluiting. Het systeem kan binnen vooraf ingestelde voorwaarden automatisch sturen op beschikbare capaciteit, eigen opwek of elektriciteitsprijzen. De gebruiker hoeft daardoor niet voortdurend zelf te bepalen wat het beste moment is om elektriciteit te gebruiken.

Juist door verschillende technieken met elkaar te verbinden, kan de beschikbare capaciteit beter worden benut.

Slim laden wanneer het kan

Een elektrische auto staat doorgaans veel langer stil dan nodig is om de batterij daadwerkelijk op te laden. Dat biedt flexibiliteit. De auto hoeft niet altijd direct en op maximaal vermogen te laden, zolang deze maar voldoende is opgeladen wanneer de gebruiker weer wil vertrekken.

Slimme laadoplossingen kunnen het laadvermogen automatisch aanpassen. Wanneer veel andere elektriciteit wordt gebruikt, kan het laden tijdelijk worden vertraagd. Is er juist meer ruimte of veel eigen opwek beschikbaar, dan kan sneller worden geladen.

Energie opslaan en later gebruiken

Ook batterijen kunnen helpen om energiegebruik over de tijd te verschuiven. Elektriciteit kan worden opgeslagen wanneer deze beschikbaar is en worden gebruikt wanneer de vraag hoger ligt. Daarmee kunnen pieken binnen een aansluiting worden afgevlakt.

Een batterij is daarbij niet automatisch voor iedere situatie de beste oplossing. De meerwaarde hangt af van het energieprofiel, de beschikbare aansluiting, eigen opwek en de momenten waarop elektriciteit nodig is. Een batterij is geen doel op zichzelf. Zij heeft alleen meerwaarde wanneer aantoonbaar is dat zij pieken verlaagt, lokaal bijdraagt aan congestieverzachting en veilig, ruimtelijk passend en financieel uitvoerbaar is. Daarbij moet vooraf duidelijk zijn wanneer de batterij laadt en ontlad, wie verantwoordelijk is voor beheer en wat er gebeurt aan het einde van de gebruiksduur.

Juist in combinatie met een energiemanagementsysteem kan opslag effectief worden ingezet. Niet de batterij zelf, maar de manier waarop opwek, opslag en verbruik op elkaar worden afgestemd, bepaalt uiteindelijk hoeveel flexibiliteit ontstaat.

Samenwerken waar dat iets oplevert

Soms kan de flexibiliteit van verschillende gebruikers ook gezamenlijk worden benut.

Bedrijven op een bedrijventerrein of inwoners binnen een buurt hebben niet noodzakelijk op hetzelfde moment elektriciteit nodig of beschikbaar.

Initiatieven zoals energiehubbs en energiegemeenschappen kunnen in specifieke situaties helpen om opwek, opslag en gebruik beter op elkaar af te stemmen. Bij een energiehub moeten niet alleen techniek en energieprofielen kloppen. Ook eigendom, beheer, deelname van kleinere bedrijven, kosten- en batenverdeling, toetreding en uittreding moeten vooraf geregeld zijn. Ook hier geldt hetzelfde uitgangspunt als eerder: samenwerking is geen doel op zich. Een collectieve oplossing heeft alleen meerwaarde wanneer deze daadwerkelijk helpt om beschikbare capaciteit slimmer te benutten.

Niet iedereen hoeft energie-expert te worden

Slimmer energiegebruik vraagt niet dat iedere Oldenzaler of ondernemer precies weet hoe het elektriciteitsnet werkt. Technologie kan een groot deel van die complexiteit automatisch oplossen. Wel is het belangrijk dat mensen op het juiste moment weten welke mogelijkheden er zijn.

Veel keuzes worden namelijk voor jaren gemaakt. Denk aan de verbouwing van een woning, de aanschaf van een warmtepomp of laadpaal, een nieuwe machine, de elektrificatie van een bedrijfsproces of een uitbreiding van een bedrijf. Wie op zo'n moment rekening houdt met de toekomstige energiebehoefte, kan andere keuzes maken dan iemand die pas achteraf ontdekt dat de aansluiting een beperking vormt.

Daarom moeten inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties op belangrijke investeringsmomenten eenvoudig toegang hebben tot betrouwbare informatie over hun mogelijkheden.

Wat kunnen we doen?

- Energiemanagement inzetten waar dit helpt om pieken te voorkomen en beschikbare capaciteit beter te benutten.
- Slim laden stimuleren zodat elektrische voertuigen waar mogelijk buiten piekmomenten worden geladen.
- Energieopslag inzetten waar deze aantoonbaar bijdraagt aan het verminderen van piekbelasting.
- Voorbereiden op nieuwe mogelijkheden zoals bidirectioneel laden.
- Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties op belangrijke investeringsmomenten toegang geven tot betrouwbare informatie.
- Ruimte geven aan collectieve oplossingen wanneer samenwerking aantoonbaar meerwaarde biedt, onder andere door de Energieke Buurt subsidie verder aan te jagen.

De techniek biedt daarmee steeds meer mogelijkheden om binnen een bestaande aansluiting ruimte te creëren. Maar mogelijkheden alleen zijn niet genoeg. Partijen moeten ze kennen, elkaar kunnen vinden en ruimte krijgen om nieuwe oplossingen daadwerkelijk toe te passen.

Daar ligt een belangrijke rol voor de gemeente: niet om iedere oplossing zelf te organiseren, maar om ervoor te zorgen dat oplossingen sneller van de grond kunnen komen.

Hoofdstuk 8 – De gemeente als aanjager van verandering

“De gemeente hoeft niet de oplossing te zijn. De gemeente moet ervoor zorgen dat oplossingen sneller werkelijkheid worden.”

Netcongestie kan geen enkele partij alleen oplossen. Netbeheerders, ondernemers, inwoners, provincie, Rijk en gemeente hebben ieder hun eigen verantwoordelijkheid. De gemeente moet die verantwoordelijkheden niet overnemen, maar kan vanuit haar eigen positie wel zorgen dat oplossingen sneller van de grond komen.

Dat vraagt geen overheid die alles zelf bedenkt of uitvoert. Het vraagt een gemeente die **versnelt, verbindt en mogelijk maakt waar zij zelf invloed heeft, en Oldenzaal vertegenwoordigt waar andere partijen nodig zijn.**

Van vergunningverlener naar versneller

De gemeente heeft bij veel ontwikkelingen invloed op de voorwaarden waaronder plannen tot stand komen. Denk aan woningbouw, uitbreiding van bedrijventerreinen, herontwikkeling en de aanleg van nieuwe infrastructuur. Energie moet daarbij niet pas aan het einde van een planproces aan de orde komen, maar vanaf het begin als randvoorwaarde worden meegenomen.

Dat betekent dat de gemeente vooruit moet kijken naar de toekomstige energiebehoefte, netbeheerders vroeg moet betrekken en procedures waar mogelijk slimmer en sneller moet organiseren. Niet door zorgvuldigheid overboord te zetten, maar door te voorkomen dat stappen onnodig na elkaar worden gezet of noodzakelijke keuzes te lang worden uitgesteld. De gemeente hoeft daarvoor geen nieuwe bevoegdheden naar zich toe te trekken, maar bewuste keuzes maken waar welke verantwoordelijkheid moet liggen om de versnelling te kunnen realiseren. Kortom, de bevoegdheden die er zijn slimmer gebruiken. Waar de maatschappelijke noodzaak groot is, moeten we durven kiezen en tempo maken.

Verbinden en mogelijk maken

Tijdens onze gesprekken viel één ding steeds opnieuw op: partijen weten elkaar lang niet altijd te vinden. Ondernemers weten niet altijd welke andere bedrijven tegen vergelijkbare uitdagingen aanlopen, innovatieve partijen kennen niet vanzelfsprekend de weg naar de overheid en overheden beschikken niet altijd over de praktijkkennis die bij ondernemers en experts aanwezig is.

De bereidheid om te investeren, verduurzamen en nieuwe oplossingen te proberen is er vaak wel. De vraag is vooral waar te beginnen, welke mogelijkheden beschikbaar zijn en welke partijen daarvoor nodig zijn.

Daarom zien wij een belangrijke rol voor de gemeente als **verbinder, niet als opdrachtgever**. De gemeente hoeft niet voor iedere techniek zelf specialistische kennis op te bouwen. Zij moet wel weten waar die kennis beschikbaar is en ervoor zorgen dat inwoners, ondernemers, netbeheerders, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties elkaar kunnen vinden.

Daarvoor pleiten wij voor een herkenbaar aanspreekpunt: de **Energieverbinder**. Deze adviseur brengt beschikbare kennis en initiatieven bij elkaar, koppelt bedrijven en maatschappelijke organisaties met vergelijkbare vraagstukken en helpt initiatiefnemers de juiste weg te vinden. De Energieverbinder neemt daarbij geen verantwoordelijkheden over, maar kan wel het eerste zetje geven waardoor een kansrijk initiatief daadwerkelijk van de grond komt.

Ruimte voor innovatie

Nieuwe oplossingen vragen soms om nieuwe werkwijzen. Niet ieder experiment zal direct succesvol zijn en niet iedere techniek zal overal toepasbaar zijn. Innovatie vraagt daarom om ruimte om gecontroleerd te experimenteren en daarvan te leren.

De gemeente moet die ruimte bieden wanneer een pilot of experiment aantoonbaar kan bijdragen aan slimmer gebruik van het energiesysteem. Daarbij ligt het initiatief in beginsel bij inwoners, ondernemers en de markt. Zij zijn immers vaak het beste in staat om nieuwe technieken en verdienmodellen te ontwikkelen.

Soms kan een maatschappelijk waardevol initiatief echter niet zelfstandig van de grond komen. Alleen in die gevallen kan een beperkte, incidentele financiële bijdrage van de gemeente worden overwogen. Daarbij moet duidelijk zijn welke publieke waarde wordt gerealiseerd, waarom private financiering onvoldoende mogelijk is en wat de gemeentelijke bijdrage concreet oplevert.

Het uitgangspunt blijft daarbij helder: **privaat waar mogelijk, publiek waar nodig**.

Oldenzaal vertegenwoordigen

Niet alle oplossingen liggen binnen de invloed van de gemeente. Voor uitbreiding van het elektriciteitsnet, landelijke wet- en regelgeving en regionale investeringen zijn we afhankelijk van netbeheerders, provincie en Rijk.

Juist daarom moet Oldenzaal daar actief aan tafel zitten. De gemeente moet knelpunten uit de praktijk onder de aandacht brengen, samenwerken met andere gemeenten en netbeheerders en zich inzetten voor investeringen en regelgeving die lokale oplossingen mogelijk maken.

Daarbij vertegenwoordigt de gemeente de belangen van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Een sterke lokale aanpak heeft immers weinig waarde wanneer noodzakelijke infrastructuur of landelijke regelgeving vervolgens ontbreekt. Oldenzaal moet ook over de grens actief zijn. De nabijheid van Gronau en de rol van Oldenzaal binnen de Euregio bieden een bijzondere uitgangspositie. De gemeente moet daarom het initiatief nemen voor een bestuurlijke en technische verkenning naar grensoverschrijdende elektriciteitsinfrastructuur.

Daarbij worden in ieder geval de betrokken Nederlandse en Duitse netbeheerders, de Euregio, provincie Overijssel, relevante Duitse overheden en toezichthouders betrokken. Niet met de aanname dat een kabel vanzelf kan worden aangelegd, maar om vast te stellen of een verbinding juridisch toegestaan, technisch uitvoerbaar, financieel verantwoord en daadwerkelijk van waarde voor Oldenzaal is.

Waar we het zelf kunnen, moeten we handelen. Waar anderen nodig zijn, moeten we zorgen dat de belangen van Oldenzaal worden gehoord.

Wat kunnen we doen?

- Energie vanaf het begin meenemen in gemeentelijke planvorming en procedures waar mogelijk versnellen.
- Een Energieverbinder inzetten als herkenbaar aanspreekpunt dat kennis, initiatieven en partijen bij elkaar brengt.
- Ruimte geven aan kansrijke pilots en experimenten die bijdragen aan slimmer gebruik van het energiesysteem.
- Alleen bij aantoonbare publieke waarde en wanneer private realisatie onvoldoende mogelijk is, incidenteel financieel bijdragen.
- Actief samenwerken met en lobbyen bij netbeheerders, provincie en Rijk voor de infrastructuur, regelgeving en ruimte die Oldenzaal nodig heeft.

De gemeente hoeft niet alle antwoorden te hebben en hoeft oplossingen niet zelf over te nemen. Haar toegevoegde waarde zit juist in het zorgen dat goede plannen niet onnodig blijven steken, kennis en partijen elkaar vinden en Oldenzaal aan de juiste tafels vertegenwoordigd is.

Zo wordt de gemeente geen eigenaar van de oplossing, maar de aanjager die ervoor zorgt dat oplossingen sneller werkelijkheid worden.

Hoofdstuk 9 – Van actieagenda naar uitvoering

“Een agenda krijgt pas waarde wanneer zij leidt tot actie.”

De afgelopen hoofdstukken laten zien dat Oldenzaal meer mogelijkheden heeft dan alleen wachten op uitbreiding van het elektriciteitsnet. Die uitbreiding blijft noodzakelijk, maar tegelijkertijd kunnen we vandaag al slimmer omgaan met de capaciteit die beschikbaar is. Die mogelijkheden krijgen pas waarde wanneer we ze daadwerkelijk benutten. Daarom vertalen we dit stuk naar een duidelijke ambitie voor 2035 en tien concrete voorstellen voor de komende jaren.

Onze ambitie voor 2035

Onze ambitie is helder:

“In 2035 is netcongestie geen onnodige rem meer op de ontwikkeling van Oldenzaal.”

Dat betekent niet dat netcongestie volledig verdwenen moet zijn of dat er altijd en overal onbeperkte capaciteit beschikbaar is. Wel willen we dat Oldenzaal heeft geleerd om veel slimmer met schaarse capaciteit om te gaan. Dat we vooruitkijken, beschikbare ruimte beter benutten en naar alternatieven zoeken wanneer een aansluiting niet vanzelfsprekend beschikbaar is.

Zo houden we ruimte voor wonen, werken en ondernemen, ook in een energiesysteem waarin capaciteit schaars kan blijven.

Onze concrete voorstellen

Om die ambitie dichterbij te brengen, willen wij de komende jaren met de volgende tien voorstellen aan de slag.

1. ‘Het stroomnet zit vol’ is geen eindantwoord

Een kansrijk bouw-, investerings- of verduurzamingsplan mag niet stranden voordat serieus is onderzocht wat nog wél mogelijk is. Wanneer netcapaciteit een belemmering vormt, moet worden gekeken of slimmer energiegebruik, flexibiliteit, opslag of samenwerking alsnog ruimte kan bieden.

Dat vraagt inzet van overheid en netbeheerder, maar nadrukkelijk ook van de initiatiefnemer zelf. Een vol elektriciteitsnet ontslaat niemand van de verantwoordelijkheid om naar alternatieven te zoeken.

2. Breng de energiebehoefte van morgen vandaag in beeld

Voorkomen is beter dan ontdekken dat een uitbreiding niet mogelijk is wanneer de plannen al klaarliggen. Daarom willen we ondernemers stimuleren om veel eerder inzicht te krijgen in hun toekomstige energiebehoefte en mogelijke knelpunten.

Van ondernemers verwachten we dat zij energie net zo serieus meenemen in hun toekomstplannen als personeel, huisvesting en investeringen. Zo ontstaat eerder ruimte om plannen aan te passen of alternatieven te onderzoeken.

3. Maak een energieplan voor de Oldenzaalse bedrijventerreinen

Breng samen met ondernemers en netbeheerders per bedrijventerrein de huidige en toekomstige energievraag, beschikbare capaciteit en flexibiliteit in beeld.

Vanuit dat inzicht kan vervolgens gericht worden onderzocht welke oplossingen daadwerkelijk meerwaarde hebben. Dat kan bijvoorbeeld gaan om opslag, slim laden, energiemanagement of samenwerking tussen bedrijven. Niet de oplossing staat vooraf vast, maar het gezamenlijke energieprofiel vormt het vertrekpunt.

4. Geef slimme energieoplossingen de ruimte

Breng gemeentelijke regels, procedures en werkwijzen die innovatieve energieoplossingen onnodig belemmeren actief in kaart en pas deze waar mogelijk aan.

Gebruik pilots en praktijkervaringen om knelpunten zichtbaar te maken. Liggen belemmeringen bij provincie of Rijk, zet dan in op experimenteerruimte of aanpassing van regelgeving. Regels moeten publieke belangen beschermen, maar mogen vernieuwing niet onnodig in de weg staan.

5. Eén Energieverbinder voor Oldenzaal

Organiseer één herkenbaar aanspreekpunt dat ondernemers, inwoners en maatschappelijke organisaties helpt om de juiste kennis en partijen te vinden.

De Energieverbinder verbindt initiatiefnemers met netbeheerders, kennisinstellingen, innovatieve bedrijven en bestaande regelingen. Deze neemt verantwoordelijkheden niet over en hoeft niet zelf alle technische kennis in huis te hebben. De taak is juist om ervoor te zorgen dat kennis, initiatieven en partijen elkaar sneller vinden.

6. Maak energie vanaf het begin onderdeel van ruimtelijke ontwikkeling

Bij grote nieuwe ontwikkelingen moet energie vanaf de eerste planvorming worden meegenomen. Breng vooraf de toekomstige energiebehoefte en benodigde infrastructuur in beeld en betrek netbeheerders vroeg bij de ontwikkeling.

Reserveer waar nodig ruimte voor transformatorstations, kabeltracés en toekomstige uitbreiding.

Kijk bij grotere woningbouwontwikkelingen daarbij niet alleen naar de benodigde elektriciteit, maar ook naar de toekomstige warmtevraag. Onderzoek of collectieve warmteoplossingen de benodigde elektrische aansluiting kunnen verkleinen en betrek daarbij verschillende lokale warmtebronnen, waaronder restwarmte en biogas uit vergisting.

Zo wordt de keuze voor het energiesysteem onderdeel van de gebiedsontwikkeling, in plaats van een vraagstuk dat pas ontstaat wanneer de woningen al zijn gepland.

7. Maak Oldenzaal proeftuin voor slimme energieoplossingen

Geef ondernemers, inwoners en innovatieve partijen ruimte om nieuwe oplossingen in de praktijk te testen. Denk aan energiemanagement, opslag, energiehubs en nieuwe vormen van gezamenlijk energiegebruik.

Niet iedere pilot zal succesvol zijn. Dat hoort bij innovatie. Juist door gecontroleerd te experimenteren, leren we welke oplossingen in Oldenzaal daadwerkelijk werken. Deel de resultaten en schaal succesvolle toepassingen waar mogelijk verder op.

8. Maak slim laden de norm bij publieke laadvoorzieningen

Nieuwe publieke laadvoorzieningen moeten waar mogelijk slim worden aangestuurd. Onderzoek daarnaast hoe bestaande publieke laadpalen stapsgewijs slimmer kunnen worden gebruikt.

Een elektrische auto hoeft niet altijd direct op maximaal vermogen te laden. Door het laadvermogen af te stemmen op de beschikbare capaciteit kunnen onnodige pieken worden voorkomen, zonder dat de bruikbaarheid voor inwoners uit het oog wordt verloren: snel laden waar het nodig is, slim laden waar het kan.

9. Help inwoners op het juiste moment de slimme keuze te maken

Oldenzalers hoeven geen energie-expert te worden. Wel moeten zij op belangrijke investeringsmomenten eenvoudig toegang hebben tot betrouwbare informatie.

Denk aan nieuwbouw, een verbouwing of investeringen in een warmtepomp, thuisbatterij of laadvoorziening. Juist op die momenten worden keuzes gemaakt die jarenlang gevolgen hebben voor het energiegebruik van een woning. Geef daarnaast ruimte aan initiatieven vanuit buurten wanneer samenwerking aantoonbaar meerwaarde biedt.

10. Onderzoek een elektriciteitsverbinding met Duitsland

Oldenzaal ligt op korte afstand van Duitsland. Daarom onderzoeken we samen met de Euregio of Duitse netcapaciteit op termijn kan bijdragen aan de ontwikkeling van Oldenzaal. De verkenning richt zich op vier vragen:

- Is er aan Duitse zijde nu of in de toekomst capaciteit beschikbaar?
- Kan die capaciteit technisch via een nieuwe of bestaande grensoverschrijdende verbinding worden ontsloten?
- Welke rollen hebben Nederlandse en Duitse netbeheerders, toezichthouders en overheden daarbij?
- Wat zijn kosten, risico's, publiek belang en mogelijke gebruikers van zo'n verbinding?

Alleen wanneer deze vragen positief worden beantwoord, volgt een concrete businesscase. Zo benut Oldenzaal zijn grensligging zonder vooruit te lopen op een oplossing die nog niet bewezen is.

Onze uitgangspunten

Deze voorstellen zijn nadrukkelijk geen eindpunt. Techniek ontwikkelt zich, regelgeving verandert en nieuwe oplossingen zullen zich aandienen. Het heeft daarom weinig zin om nu te doen alsof we precies weten welke technieken in 2030 of 2035 de beste oplossing bieden. Belangrijker is dat we weten hoe we nieuwe initiatieven beoordelen. Voor bestaande én toekomstige oplossingen hanteren wij daarom vier uitgangspunten.

1. Eerst onderzoeken wat wél kan

Netcongestie mag niet zonder meer het einde betekenen van woningbouw, economische ontwikkeling of maatschappelijke initiatieven. Wanneer capaciteit een beperking vormt, onderzoeken we eerst serieus welke alternatieven beschikbaar zijn.

2. Uitbreiden én slimmer benutten

Investerings in het elektriciteitsnet blijven noodzakelijk. Tegelijkertijd benutten we de capaciteit die vandaag al beschikbaar is zo slim mogelijk. Meer infrastructuur en slimmer energiegebruik zijn geen alternatieven voor elkaar; we hebben beide nodig.

3. Verantwoordelijkheid ligt waar deze hoort

Netbeheerders, overheden, ondernemers en inwoners hebben ieder hun eigen verantwoordelijkheid. De gemeente faciliteert, verbindt en versnelt waar dat meerwaarde heeft, maar neemt verantwoordelijkheden niet onnodig over.

Hetzelfde geldt voor investeringen: privaat waar mogelijk, publiek waar nodig. Publieke middelen worden alleen ingezet wanneer daarmee aantoonbare publieke waarde wordt gerealiseerd.

4. Vooruitkijken en ruimte geven

Energie moet eerder onderdeel worden van keuzes over woningbouw, bedrijfsinvesteringen en ruimtelijke ontwikkeling. Door toekomstige behoeften en knelpunten tijdig zichtbaar te maken, kunnen problemen worden voorkomen in plaats van achteraf opgelost.

Tegelijkertijd geven we ruimte aan ondernemerschap en innovatie. Nieuwe oplossingen moeten kunnen worden geprobeerd en samenwerking verdient ruimte wanneer deze aantoonbaar meerwaarde oplevert.

Onze oproep

Netcongestie vraagt niet dat iedereen dezelfde verantwoordelijkheid op zich neemt. Het vraagt juist dat iedereen zijn eigen verantwoordelijkheid neemt.

Van netbeheerders verwachten we dat zij blijven investeren in het elektriciteitsnet. Van overheden dat zij noodzakelijke ontwikkelingen mogelijk maken en belemmeringen waar mogelijk wegnemen. Van ondernemers, inwoners en maatschappelijke organisaties dat zij vooruitkijken naar hun eigen energiebehoefte en onderzoeken welke flexibiliteit zij zelf kunnen bieden.

Daarbij geldt: individueel waar dat kan, samenwerken waar dat aantoonbaar iets oplevert. Niet wachten totdat een probleem zich aandient, maar vandaag nadenken over de energiebehoefte van morgen.

Want Oldenzaal heeft meer elektriciteitscapaciteit nodig én moet slimmer omgaan met de capaciteit die er al is. Alleen zo houden we ruimte om te bouwen, te investeren, te verduurzamen en te ondernemen.

Slotwoord

“Een actieagenda is geen eindpunt, maar een begin.”

Ook deze actieagenda biedt geen pasklaar antwoord op ieder vraagstuk rondom netcongestie. Techniek ontwikkelt zich, regelgeving verandert en nieuwe oplossingen zullen zich blijven aandienen. Juist daarom moeten we niet wachten op de perfecte oplossing, maar blijven zoeken naar wat vandaag al wél mogelijk is.

Eén ding staat vast: uitbreiding van het elektriciteitsnet blijft noodzakelijk. Maar zolang de vraag naar elektriciteit sneller groeit dan het net kan worden uitgebreid, kunnen we daar niet alleen op wachten. We moeten tegelijkertijd slimmer omgaan met de capaciteit die er al is, vooruitkijken naar onze energiebehoefte van morgen en ruimte geven aan oplossingen die daarbij helpen.

De grootste kracht van Oldenzaal ligt daarbij niet onder de grond, in onze kabels. Die ligt boven de grond: bij onze inwoners, ondernemers, verenigingen en maatschappelijke organisaties. Bij mensen die initiatief nemen, investeren, vooruitkijken en bereid zijn samen te werken wanneer dat aantoonbaar meerwaarde oplevert.

De gemeente moet daarvoor de juiste voorwaarden creëren. Door belemmeringen waar mogelijk weg te nemen, partijen bij elkaar te brengen en goede initiatieven ruimte te geven. Niet door verantwoordelijkheden over te nemen, maar door ervoor te zorgen dat oplossingen niet onnodig blijven steken.

Netcongestie is een serieuze beperking. We kunnen niet beloven dat ieder plan mogelijk is of dat iedere beperking kan worden weggenomen. Wat we wél kunnen doen, is weigeren om schaarste automatisch als eindantwoord te accepteren. Eerst vooruitkijken. Eerst onderzoeken wat mogelijk is. En vervolgens handelen.

Zo houden we ruimte voor woningen, ondernemerschap, verduurzaming en nieuwe ideeën. Niet door te ontkennen dat het elektriciteitsnet tegen zijn grenzen aanloopt, maar door veel slimmer om te gaan met de ruimte die er nog wél is.

Onze dank gaat uit naar alle partijen die openstonden om met ons het gesprek aan te gaan. De verschillende perspectieven, ervaringen en ideeën hebben bijgedragen aan het document dat hier nu ligt. Aan kennis, ideeën en bereidheid om netcongestie aan te pakken ontbreekt het niet. De uitdaging zit vooral in het omzetten daarvan naar concrete actie. Door partijen bij elkaar te brengen, mogelijkheden slimmer te benutten en vooral: te beginnen.

***Het stroomnet zit vol.
Onze mogelijkheden zijn dat niet.***